

Kollektiviseerimise kulg Virumaal 1948. a. suvel

1948. a. kevadel rajati Virumaal esimesed kolhoosid. Nende tööst ja edusammudest oles murrang talurahva teadvuses. Sellepärast tegid maakonna partei- ja nõukogude organid suurt tööd esimeste kolhooside majanduslikul, organisatsioonilisel ja poliitilisel kindlustamisel. Loodud kolhoose abistas riik nii finantsiliselt kui ka organisatsiooniliselt. Neile anti osa vabast maafondist, põllumajandusühistute inventari, majandushooneid. Masina-traktori-jaamad ja põllumajandusühistud harisid esmajoones ning soodsatel tingimustel just kolhoosipõlde. Maakonna masina-traktori-jaamadele saabusid 1948. a. kevadel täiendavalt 15 võimsat linttraktorit koos haakeinventariga.

Juba veebruarikuus kinnitati maakonnakomitee bürool kolhooside ülesehitustöö üksikasjaline plaan, milles oli ette nähtud mitmeid organisatsioonilisi üritusi kolhooside loomiseks ja olemasolevate abistamiseks. Kollektiviseerimisküsimust arutati ka maisjuunis partei maakonnakomitee pleenumitel ja büroo istungitel. Büroo istungil 5. juunil 1948. a. kinnitati esimeste kolhooside tootmisplaanid ja määrati tööstusettevõttes kolhoosidele šeffideks. Samal istungil arutati ka kolhoosikaadri ettevalmistamist ja otustati organiseerida kursused 15 arveametniku-raamatupidaja ettevalmistamiseks ühismajanditele.

1948. a. juuni keskel kutsusid partei maakonnakomitee ja täitevkomitee kokku Virumaa esimese kolhoosiaktiivide nõupidamise, millest võtsid osa 38 inimest. Siin arutati töö organiseerimist ja tasustamist ning põllumajandusliku artelli põhikirja täitmist.

Siiski ei muutunud kollektiviseerimine sel perioodil veel üldiseks. Töine töö seisis alles ees.

Talurahvale avaldasid suurt mõju esimeste kolhooside edusammud, mis ilmnesid selgelt juba 1948. a. saagikoristuse ajal. Maakonna kolhooside keskmine teraviljasaak oli ligi 20—25% võrra suurem kui sama piirkonna üksikmajapidamistel. Nii oli «Uue Tee» kolhoosis keskmiseks hektari-

saagiks rukkil 25,6 ts, odral ja nisul 24 ts, kaeral 15,7 ts. Kartulisaak oli 200 ts ha-lt.

Maakonna esimeste kolhooside tootmisalased edusammud võimaldasid otsekohe tösta kolhoositeele asunud talupoegade materiaalet elutaset. Nii said kolhoosnikud esimesel aastal «Uue Elu» kolhoosis ühe normipäeva eest 7 kg teravilja, 5 kg kartuleid, 3 rbl. raha ja loomasöödaks heina ning põhku. Selle kolhoosi liige Evald Kreek töötas koos abikaasaga välja 989 normipäeva ja sai selle eest tasuta 6902 kg vilja, 4930 kg kartuleid ja 2959 rbl. raha.

Samal ajal jäi individuaalmajapidamiste eksisteerimise majanduslik alus endiselt ebakindlaks. Paljudel majapidamistel polnud isegi hobust. 1. märtsil 1948. a. olid maakonnas 627 hobusetat majapidamist. Puudus ka vajalik põl-

lumajanduslik inventar, vähe-seks jäi tööjõud. See ei võimaldanud teha külvi- ja koristustööd vajalikel tähtaegadel. Põldude saagikus langes. Väikemajapidamise töövõimeliste perekonnaliikmete haignestumine, loomade lõppemine jne. viisid sellise majandi väga raskesse olukorda. Masina-traktori-jaamad, hobulae-nutuspunktid ja põllumajandusühistud, samuti talupojad ise abistasid üksteist vastastikkude koristus- ja muudel hooajalistel töödel. See rõhutas veelgi, et talupoegade töö üksikmajapidamistes on vähe tootlik ning et sellisest ummikust on võimalik pääseda ainult masinatehnikaga varustatud kollektiivse tootmise organiseerimisega.

Ja 1948. a. sügisel algaski uute kolhooside hoogne rajamine kogu Virumaal.

R. KEER